

unicef
за Всяко дете

ИСДП

æ ФОНДАЦИЯ
АСОЦИАЦИЯ
АНИМУС

Доклад от Национална конференция
„ЗаКрила: От пилотни модели към устойчиви
практики за интегрирано предоставяне на
подкрепа за деца жертви и свидетели на насилие“

ВЪВЕДЕНИЕ	2
ОТКРИВАЩА СЕСИЯ	3
ГЛОБАЛНИ И РЕГИОНАЛНИ ТЕНДЕНЦИИ И МОДЕЛЪТ „ЗОНА ЗАКРИЛА“	7
РАЗШИРЯВАНЕ НА МОДЕЛА НА “ЗОНА ЗАКРИЛА” В НАЦИОНАЛЕН МАЩАБ: ПОСТИГНАТИ РЕЗУЛТАТИ И НАУЧЕНИ УРОЦИ	10
Разширяване на модела и практически опит	10
Основни предизвикателства при разпространението на модела	11
Промяна в практиките и положителни развития	11
ПАНЕЛНА ДИСКУСИЯ: МЕЖДУИНСТИТУЦИОНАЛНО ВЗАИМОДЕЙСТВИЕ И КООРДИНАЦИЯ	12
Ранно разпознаване на насилието и своевременно реакция	12
Координация между институциите: от формално към реално взаимодействие	12
Координационният механизъм: потенциал и ограничения	12
Щадящо правосъдие и защита на детето в наказателния процес	13
Липса на обща оценка и управление на случая	13
Роля на образователната система	13
УКРЕПВАНЕ НА НАЦИОНАЛНИТЕ УСИЛИЯ ЗА ПРЕВЕНЦИЯ И ЗАКРИЛА В ДИГИТАЛНА СРЕДА	14
Новите рискове пред системата за закрила	14
Нужди, предизвикателства и мерки за превенция и справяне с онлайн насилието в училище	14
Национална оценка на България: защита на децата от сексуална експлоатация и злоупотреба в дигитална среда	15
ДИСКУСИЯ С УЧАСТИЕТО НА МЛАДЕЖИ: ДОВЕРИЕ, КОМУНИКАЦИЯ И КУЛТУРА НА ОТГОВОР КЪМ ПРЕДИЗВИКАТЕЛСТВАТА	17
Доверието като предпоставка за търсене на помощ	17
Онлайн насилието като реална част от ежедневието	17
От забрани към овластяване	18
Роля на семейството и възрастните	18
Участие на децата във вземането на решения	18
ПРЕПОРЪКИ	19

ВЪВЕДЕНИЕ

Настоящият доклад има за цел да систематизира основните акценти, изводи и препоръки от националната конференция „ЗаКрила: от пилотни модели към устойчиви практики за интегрирано предоставяне на подкрепа за деца жертви и свидетели на насилие“, проведена в гр. София на 4 юни 2026 година с участието на над 130 представители на държавни институции, местни власти, съдебната система, правоохранителните органи, социалните услуги, международни организации, академичната общност, гражданския сектор и млади хора.

Събитието бе организирано в партньорство от УНИЦЕФ България, Държавната агенция за закрила на детето, Институт по социални дейности и практики и фондация „Асоциация Анимус“, с цел да насърчи диалога, обмена на опит и споделянето на доказателства и научени уроци от прилагането на модела „Зона Закрила“ в България.

Фокусът беше поставен върху напредъка, предизвикателствата и резултатите от разширяването на модела на областно и местно ниво, ефективната междуинституционална координация и интегрираното предоставяне на подкрепа за деца жертви и свидетели на насилие и техните семейства, укрепването на националния отговор срещу онлайн насилието, включително онлайн сексуалната експлоатация и злоупотреба, както и формулирането на конкретни и приложими препоръки за устойчиво развитие на политиките, механизмите и услугите за интегрирана подкрепа на деца и млади хора.

© УНИЦЕФ България/2026/Николай Стойков

ОТКРИВАЩА СЕСИЯ

Откриващата сесия постави фокус върху необходимостта от изграждане на устойчива, интегрирана и ориентирана към детето система за подкрепа на деца жертви и свидетели на насилие. Модераторът на сесията Ивайла Касрова, заместник-председател на Държавната агенция за закрила на детето, подчерта значението на навременната и щадяща подкрепа за децата, както и ролята на ефективната междуинституционална координация за предотвратяване на повторната виктимизация. Според нея разширяването на модела „Зона ЗаКрила“ във всички области на страната е сред ключовите приоритети в развитието на системата за закрила, както изтъкна и значението на вече разработени инструменти като Методика за ползване и работа в специално обособени помещения „Сини стаи“ за изслушване на деца и провеждане на разпити¹, Националната телефонна линия за деца 116 111² и новото мобилно приложение CyberkidZ Patrol³, което улеснява подаването на сигнали от деца.

В същото време беше отчетено, че системата се изправя пред нови предизвикателства, свързани с **кибернасилието и употребата на вредни субстанции**, което изисква допълнително развитие на подходите за превенция и интервенция.

В своето обръщение представителят на УНИЦЕФ в България, г-жа Кристина де Бройн, подчерта, че **зад всяка статистика стои реално дете**, което е преживяло насилие или е потърсило помощ. Тя изтъкна модела „Зона ЗаКрила“⁴ като доказан пример за ефективен интегриран подход, при който институциите работят координирано около нуждите на децата пострадали от насилие и техните семейства.

1 Национална Телефонна Линия за Деца – Национална Телефонна Линия за Деца 116 111

2 Представяне на мобилното приложение CyberKidz Patrol

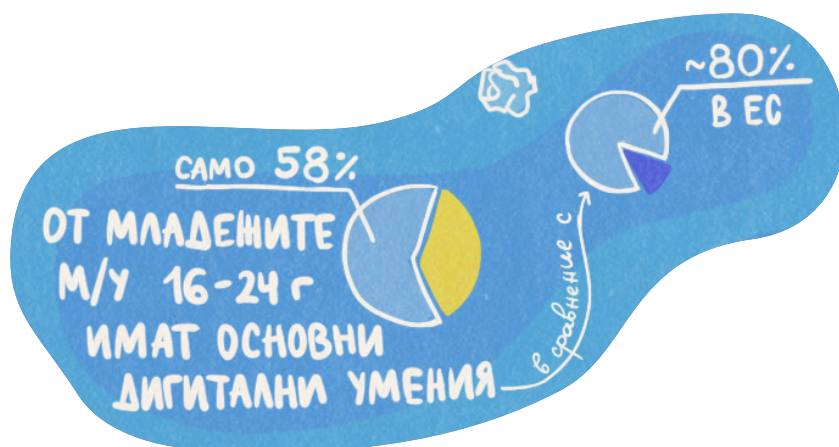
3 Представяне на мобилното приложение CyberKidz Patrol

4 Зона Закрила - Детски център за застъпничество и подкрепа Зона Закрила | Зона Закрила

Заместник-кметът на Столична община, г-жа Надежда Бачева, представи модела „Зона ЗаКрила“ като **„нов обществен договор“**, който променя начина, по който институциите взаимодействат. Тя подчерта значението на координираните действия между различните системи и ролята на щадащите процедури за работа с деца, пострадали от насилие.

Значително внимание беше отделено и на предизвикателствата, свързани с безопасността на децата в дигиталната среда. Председателят на Съвета за електронни медии, д-р Габриела Наплатанова, акцентира върху променящата се медийна среда, необходимостта от развитие на медийната грамотност и засилването на мерките за защита на децата онлайн. Тя посочи, че регулаторните механизми следва да бъдат съчетани с образователни и превантивни мерки, насочени както към децата, така и към техните родители и професионалистите, работещи с тях. Тя посочи съществуващи „меки мерки“, като напр. Препоръчително екранно време за деца и насоки за използване на медийно и онлайн съдържание⁵, както и предстоящи регулаторни развития, включително в рамките на Акта за цифровите услуги⁶ които се предвижда да засилят контрола върху създаването и разпространявано съдържание от онлайн платформи и инфлуенсъри.

⁵ Зона Закрила - Детски център за застъпничество и подкрепа Зона Закрила | Зона Закрила
⁶ Акт за цифровите услуги | EUR-Lex

От своя страна Петър Галев от Представителството на Европейската комисия в България представи актуалните европейски политики, свързани със защитата на децата онлайн. Той подчерта необходимостта от по-висока отговорност на дигиталните платформи и отбеляза, че кибертормозът и други форми на онлайн насилие не следва да бъдат възприемани като неизбежна част от детството, а като сериозен риск, изискващ последователен институционален отговор. В този контекст той акцентира и върху новия План за действие срещу кибертормоза на Европейската комисия⁷, който насърчава държавите членки да разработят национални политики и координирани мерки за превенция, подкрепа на пострадалите деца и повишаване на онлайн безопасността. Планът поставя специален акцент върху превенцията, повишаването на осведомеността, поддържаните механизми за сигнализиране и засилената отговорност на онлайн платформите за защита на децата.

Особено ценен принос към сесията имаха младежките представители Теодор Геров и Йоана Гиргинова, които представиха гледната точка на самите деца и млади хора. Те обърнаха внимание на нормализирането на онлайн агресията сред децата и младите хора, както и на недостатъчната им информираност относно съществуващите механизми за подкрепа. Беше подчертано, че много деца не знаят към кого могат да се обърнат, как да потърсят помощ и какви услуги и ресурси са налични при преживяно насилие или друг риск, което често затруднява своевременното търсене и получаване на подкрепа. Беше подчертана необходимостта от повече достъпни канали за комуникация, включително чат-базирани форми на подкрепа, които отговарят по-добре на начина, по който младите хора общуват.

⁷ <https://digital-strategy.ec.europa.eu/bg/policies/cyberbullying>

Ключови послания:

Закрилата на децата изисква **интегриран и координиран подход**, а не фрагментирани решения от институциите.

Моделът „Зона ЗаКрила“ е доказал своята ефективност и е необходимо да бъде разпространен във всички области на страната.

Дигиталното насилие е **системен и нарастващ риск**, който изисква адаптиране на политиките, програмите и мерките за подкрепа на децата и младите хора.

Регулацията на онлайн средата и отговорността на платформите стават все по-ключови.

Децата и младежите не познават различните канали и механизми за подкрепа.

”

Зад всяка статистика стои дете – дете, което не се е чувствало в безопасност и е разчитало някой да го чуе. ”

Кристина де Бройн,
представител на УНИЦЕФ в
България

”

Зона ЗаКрила не е услуга, а нов обществен договор – институциите да действат като единен щит около детето. ”

Н. Бачева, зам. кмет на Столична община

”

Кибертормозът не бива да се възприема като част от порастването, а като риск, който изисква системен отговор. ”

Петър Галев, Представителство на ЕК
в България

”

Онлайн тормозът не спира с блокиране – той просто продължава в друга платформа. ”

Тодор Геров, младежки представител

ГЛОБАЛНИ И РЕГИОНАЛНИ ТЕНДЕНЦИИ И МОДЕЛЪТ „ЗОНА ЗАКРИЛА“

Сесията постави модела „Зона ЗаКрила“ в по-широкия контекст на глобалните и регионалните усилия за превенция и отговор на насилието срещу деца. Представените тенденции и анализи показаха, че въпреки различията между отделните държави, основните предизвикателства пред системите за закрила са сходни: необходимост от по-добра координация между институциите, адаптиране към нововъзникващите рискове и осигуряване на навременна и цялостна подкрепа за децата.

Афрууз Кавиани Джонсън от централния офис на УНИЦЕФ очерта глобалната картина на насилието срещу деца, като подчерта, че то продължава да представлява сериозен обществен проблем в световен мащаб. Според нея развитието на дигиталните технологии създава нови форми на насилие, но също така усилва и разширява съществуващите рискове. Особено внимание беше отделено на нарастващите случаи на онлайн сексуална експлоатация, кибертормоз, насилие между връстници и злоупотреби, свързани с използването на нови технологии и системи с изкуствен интелект.

Беше подчертано, че традиционното разграничение между онлайн и офлайн среда постепенно губи значение, тъй като преживяваната вреда и последствията за децата се проявяват едновременно и в двата контекста. Това поставя нови изисквания пред системите за закрила и правосъдие, които често изостават от динамиката на променящите се рискове.

В регионален план Ина Верзиволи от Регионалния офис на УНИЦЕФ за Европа и Централна Азия представи развитието на мултидисциплинарните модели за подкрепа на деца жертви и свидетели на насилие. Тя подчерта, че независимо дали става дума за модела Барнахус, Детските центрове за застъпничество и подкрепа или други адаптирани към националния контекст модели и интегрирани подходи като „Зона ЗаКрила“, общият принцип е един и същ: системата трябва да се организира около нуждите на детето, а не детето да бъде принудено да преминава през множество институции и процедури.

Според представения регионален анализ⁸ устойчивостта на тези модели зависи от няколко ключови фактора: ясна нормативна рамка, формализирана координация между институциите, наличие на специализирани професионалисти и дългосрочно публично финансиране. Беше подчертано, че най-успешните практики са тези, които успяват да превърнат интегрирания модел от проектна инициатива в устойчив елемент от националната система за закрила на детето.

В българския контекст, Любомир Крилчев, координатор на програмите „Закрила от насилие“ и „Достъп до правосъдие“, УНИЦЕФ България представи развитието на модела „Зона ЗаКрила“ и резултатите от неговото разширяване в страната. Подчертано беше, че моделът не представлява нова социална услуга, а механизъм за интегриране и координиране на съществуващите системи и услуги около нуждите на детето.

⁸ <https://www.unicef.org/media/169261/file/Multidisciplinary%20Models%20of%20Care.pdf>

Представените резултати от независимата оценка⁹ на модела показват положително въздействие върху междуинституционалната координация, идентифицирането на деца в риск, подобряване на достъпа до правосъдие и качеството на предоставяната подкрепа. В същото време беше отчетено, че предизвикателства продължават да съществуват по отношение на устойчивостта на координацията между институциите, участието на здравната и образователната система и достъпа до специализирана подкрепа в различните региони на страната.

Ключов извод от дискусията беше, че въпросът вече не е дали моделът работи, а как натрупаният опит да бъде използван за създаването на устойчива национална система, която да гарантира равен достъп до качествена подкрепа за всяко дете.

Отделен акцент беше поставен върху ролята на медиите и обществената чувствителност към темата за насилието над деца. Журналистът Кристина Газиева от БТВ Медиа Груп представи реален случай от практиката на "Зона ЗаКрила" към Комплекса за социални услуги за деца и семейства в Шумен, демонстриращ значението на координираната подкрепа за възстановяването на дете, преживяло насилие. Беше подчертано, че отговорното медийно отразяване има важна роля както за повишаване на обществената информираност, така и за насърчаване на пострадалите деца и семейства да потърсят помощ. Участниците се обединиха около разбирането, че медиите могат да бъдат както важен партньор в превенцията, така и фактор за изграждане на обществена подкрепа за необходимите политики и услуги.

⁹ <https://www.unicef.org/bulgaria/media/10601/file/BGR-evaluation-advocacy-centers-zona-zakrila-bg.pdf.pdf>

Ключови послания:

Насилието срещу деца се трансформира, като дигиталната среда разширява и усложнява рисковете.

Липсва ясно разграничение между онлайн и офлайн насилие – системите трябва да реагират интегрирано.

Интегрираните модели (като Барнахус, Детските центрове за застъпничество и подкрепа и „Зона ЗаКрила“) са международно признат модел.

България има работещ модел, който се отчита като добра практика в предоставянето на координирана подкрепа на деца пострадали от насилие включително онлайн и техните семейства не само на национално ниво, но и в регионален и глобален мащаб.

Ключова препоръка е преходът от модел към устойчива система с оглед осигуряване на достъп до качествена, навременна и ефективна подкрепа във всяка една област на страната.

” Вече няма ясна граница между онлайн и офлайн вредата – технологията е част от насилието. ”

Афрууз Кавиани Джонсън,
централен офис на УНИЦЕФ

” Интеграцията не означава просто услуги на едно място – тя изисква ясни роли, протоколи и координация. ”

Ина Верзиволи, регионален офис на УНИЦЕФ
за Европа и Централна Азия

” Въпросът вече не е дали моделът работи, а как да стане част от системата. ”

Любомир Крилчев, УНИЦЕФ България

РАЗШИРЯВАНЕ НА МОДЕЛА НА „ЗОНА ЗАКРИЛА“ В НАЦИОНАЛЕН МАЩАБ: ПОСТИГНАТИ РЕЗУЛТАТИ И НАУЧЕНИ УРОЦИ

Сесията беше фокусирана върху практическото прилагане и разширяване на модела „Зона Закрила“ в България, като представи както постигнатите резултати, така и ключовите предизвикателства при преминаването от пилотни инициативи към устойчив национален модел.

Разширяване на модела и практически опит

В своето представяне Надежда Стойчева от Фондация „Асоциация Анимус“ проследи развитието на модела от първите пилотни центрове в София, Шумен и Монтана до разширяването му в нови области на страната.

Тя подчерта, че „Зона Закрила“ не представлява нова услуга, а подход за организиране на съществуващите системи и услуги около нуждите на детето. Основната цел е преодоляване на фрагментираното предоставяне на подкрепа чрез координирана работа между социални услуги, полиция, прокуратура, съдебна система, здравеопазване и други специалисти.

Според представения опит моделът допринася за по-добро управление на случаите, ограничаване на повторната виктимизация и по-лесен достъп на децата и семействата до необходимата подкрепа.

Натрупаният опит от прилагането на модела показва, че неговата ефективност зависи преди всичко от реалното участие на всички ангажирани институции.

Беше подчертано, че изграждането на доверие между професионалистите често се случва чрез съвместната работа по конкретни случаи и чрез преки професионални контакти. Практиката показва още, че специализираната подготовка на екипите е ключов фактор за качеството на подкрепата и трудно може да бъде компенсирана чрез общи услуги или неспециализирани интервенции.

Особен акцент беше поставен върху ролята на „Синята стая“ като инструмент за щадящо изслушване на деца. Беше подчертано, че значението на подхода на щадящо изслушване и разпит не се изчерпва с наличието на специализирано помещение, а зависи от подготовката на специалистите и прилагането на утвърдени стандарти и методики за работа.

Проф. Нели Петрова от Института за социални дейности и практики представи резултати от участващото изследване¹⁰, проведено в рамките на разширяването на модела.

© УНИЦЕФ България/2026/Николай Стойков

¹⁰ <https://library.sapibg.org/book/doklad-ot-uchastvashcho-izsledvane-v-hoda-na-deistviето-proekt-razshiriyavane-na-modela-zona-zakrila-v-5-novi-regiona-i-razvivane-na-profesionalna-mrezha-na-specialisti-i-uslugi>

Според представените данни моделът води до подобряване на взаимодействието между отделните системи и улеснява достъпа на децата до специализирана подкрепа. Изследването показва нарастващ интерес и ангажираност на институциите към прилагането на интегрирания подход, както и положителна оценка за ролята на специализираните услуги в управлението на случаите.

В представянето беше направено важно разграничение между междуинституционалното взаимодействие и интегрирания подход. Докато при традиционното междуинституционално взаимодействие фокусът често остава върху задачите и отговорностите на отделните институции, интегрираният модел поставя в центъра детето и неговите потребности, като насърчава съвместното планиране и предоставяне на подкрепа.

Основни предизвикателства при разпространението на модела

Натрупаният опит показва, че основните препятствия не са толкова свързани със законодателството, а с **реалното прилагане на моделите на практика**.

Като ключови предизвикателства бяха изведени:

- непоследователно прилагане на координационния механизъм при насилие по Закона за закрила на детето
- липса на системно насочване на случаи към специализирани услуги
- ограничен достъп до модела в зависимост от мястото на живеене
- недостатъчна наличност на детски психолози и специалисти
- зависимост от родителите за достъп до услуги на децата

Беше подчертано също, че в практиката съществуват случаи, в които деца, заподозрени в извършване на престъпления, не са ясно дефинирани в правната рамка, в която липсва фигурата на „заподозрян“, което води до противоречиви практики в тяхното третиране - с децата се провеждат изслушвания като свидетели, а реално те са заподозрени. Това води до отсъствие на основни правни гаранции за детето по време на изслушването, което на практика се провежда като разпит.

От изследването на проф. Петрова стана ясно още, че институциите показват голям интерес към прилагането на модела 33, но все още съществува скептицизъм към социалните услуги. Особено внимание беше обърнато на необходимостта от по-добро познаване и последователно прилагане на съществуващата нормативна рамка и процедурите за междуинституционално взаимодействие от страна на всички професионалисти около детето.

Промяна в практиките и положителни развития

Като положително развитие беше отчетено нарастващото ангажиране на ръководствата на институциите с развитието на модела и интегрирания подход.

Същевременно участниците отбелязаха, че устойчивата промяна изисква не само подкрепа на управленско ниво, но и активно участие на професионалистите, които ежедневно работят по случаите. Това поставя въпроса за необходимостта от **допълнителна подкрепа и промяна на нагласите на оперативното експертно ниво, работещо на терен**.

ПАНЕЛНА ДИСКУСИЯ: МЕЖДУИНСТИТУЦИОНАЛНО ВЗАИМОДЕЙСТВИЕ И КООРДИНАЦИЯ

Панелната дискусия събра представители на здравната, социалната, образователната, правоохранителната и съдебната система, които обсъдиха предизвикателствата пред ефективната координация при работа по случаи на деца, пострадали от насилие. Независимо от различния институционален опит на участниците, дискусията очерта общ извод: **нормативната рамка и координационните механизми са налице, но тяхното прилагане често остава непоследователно и формално.**

Ранно разпознаване на насилието и своевременна реакция

Като едно от основните предизвикателства беше открито ранното разпознаване на насилието и навременното предприемане на действия за защита на детето.

Доц. д-р Радостина Митева акцентира върху ролята на здравната система като една от първите точки на контакт с децата и семействата. Тя отбеляза, че признаците на насилие често остават неразпознати, особено когато предоставените обяснения изглеждат правдоподобни или когато детето не може свободно да сподели за преживяното. Според нея важен сигнал за специалистите е несъответствието между описания механизъм на травмата и характера на установените наранявания.

Беше поставен и въпросът за необходимостта от по-добро познаване на задълженията за сигнализиране при съмнения за насилие, включително сред медицинските специалисти, както и за нуждата от по-ефективни механизми за насочване към подкрепа.

Координация между институциите: от формално към реално взаимодействие

Представителите на различните институции се обединиха около разбирането, че най-големите предизвикателства не са свързани с липсата на нормативни механизми, а с тяхното практическо прилагане.

Главен инспектор Зорница Шуманова, национален координатор по темата „Домашно насилие“ към ГДНП, подчерта, че през последните години е постигнат значителен напредък по отношение на капацитета и специализацията на служителите на МВР. В същото време тя отбеляза, че ефективната реакция по случаи на насилие зависи в голяма степен от наличието на функциониращи социални услуги и от качеството на сътрудничеството между институциите на местно ниво.

Участниците обсъдиха като основни предизвикателства липсата на интегрирани информационни системи, ограниченото споделяне на информация и трудностите при проследяване на развитието на случаите между отделните сектори.

Особено внимание беше обърнато на необходимостта от преминаване от паралелна работа на отделните институции към реално съвместно управление на случаите.

Координационният механизъм: потенциал и ограничения

Камелия Николова, директор на дирекция „Контрол по правата на детето“ в ДАЗД, представи данни и наблюдения върху прилагането на координационния механизъм при случаи на насилие над деца.

Според нея механизмът е утвърден като инструмент за координация, но практиката показва, че мултидисциплинарните екипи рядко продължават да работят съвместно след първоначалната среща. В резултат институциите често изпълняват отделни дейности без последваща координация и проследяване на напредъка по случая.

Като допълнителни предизвикателства бяха посочени ограниченото участие на здравната и образователната система, намаляващият брой сигнали, подадени от деца, както и нарастващият дял на случаи на сексуално насилие.

Щадящо правосъдие и защита на детето в наказателния процес

Съдия София Радославова, председател на Окръжен съд – Шумен, постави акцент върху процесуалните ограничения, които продължават да възпрепятстват пълноценното прилагане на щадящи подходи при работа с деца.

Тя обърна внимание на факта, че въпреки съществуването на практики за щадящо изслушване, включително в „Сини стаи“, събраната по този начин информация невинаги може да бъде използвана ефективно в наказателния процес. Това често води до необходимост от повторни разпити и допълнително натоварване за детето.

Участниците подчертаха, че основно предизвикателство остава намирането на баланс между гаранциите за справедлив процес и необходимостта от максимална защита на децата от повторна травматизация и виктимизация.

Липса на обща оценка и управление на случая

Д-р Ева Жечева от институцията на Омбудсмана насочи вниманието към продължаващата фрагментация между отделните системи.

Според нея на практика често се наблюдава ситуация, при която различни институции извършват различни оценки на едно и също дете, разработват отделни планове и предприемат паралелни действия без достатъчна координация помежду си. Това увеличава административната тежест, удължава процесите и създава риск нуждите на детето да останат на заден план.

Беше подчертана необходимостта от развитие на по-интегрирани подходи за оценка, планиране и проследяване на подкрепата.

Роля на образователната система

Г-жа Таня Предова от МОН също акцентира на необходимостта от по-добро познаване и прилагане на съществуващите механизми за превенция и закрила на децата в риск включително Механизма за противодействие на тормоза и насилието в институциите в системата на предучилищното и училищното образование.

Като ключови препоръки тя изведе необходимостта от по-добро обучение на педагогическите специалисти и подкрепа за ефективното им взаимодействие със специалистите от другите системи и сектори, както и активен мониторинг на реалното прилагане на различните програми и мерки, с което Министерството вече се е ангажирало.

Основни изводи от панела:

- Ефективната координация остава едно от най-сериозните предизвикателства пред системата за закрила на детето.
- Ранното разпознаване на насилието зависи от подготовката и ангажираността на всички професионалисти, работещи с деца.
- Координационните механизми трябва да подкрепят продължаваща съвместна работа по случая, а не само първоначален обмен на информация.
- Липсата на обща оценка и споделен план за подкрепа води до фрагментирани интервенции.
- Щадящото изслушване и работата в „Сини стаи“ следва да бъдат последователно прилагани и интегрирани в практиката на всички институции.
- По-активното участие на здравната и образователната система е ключово условие за ранна намеса и ефективна подкрепа.

УКРЕПВАНЕ НА НАЦИОНАЛНИТЕ УСИЛИЯ ЗА ПРЕВЕНЦИЯ И ЗАКРИЛА В ДИГИТАЛНА СРЕДА

Сесията беше посветена на въздействието на дигиталната среда върху безопасността на децата и необходимостта системите за закрила да адаптират своите политики, практики и услуги към новите форми на насилие и злоупотреба. Участниците се обединиха около разбирането, че дигиталната среда вече не може да бъде разглеждана като отделна сфера от живота на децата, а като неразделна част от тяхната ежедневна среда, в която рисковете и възможностите се преплитат.

Новите рискове пред системата за закрила

В рамките на сесията Радостина Ангелова от Глобъл Метрикс представи основните изводи от проучването на УНИЦЕФ „Мултидисциплинарни модели за предоставяне на подкрепа на услуги в дигиталната ера“. Представените данни показват, че моделът „Зона ЗаКрила“ създава добра основа за координиран отговор при случаи на насилие, включително когато насилието е онлайн или случаите са свързани с онлайн елемент. Същевременно анализът показва, че системите за закрила се адаптират по-бавно от развитието на дигиталните технологии и новите форми на риск.

Сред основните предизвикателства бяха посочени липсата на систематичен подход при работата по случаи на онлайн насилие, ограничените специализирани знания на професионалистите и отсъствието на рутинна оценка на дигиталните рискове при работа с деца. Беше отбелязано, че технологично улесненото насилие често остава незабелязано до момента на неговата ескалация, което затруднява навременната намеса и подкрепа.

Обсъждането потвърди и изводите от предходните панели, че **ефективността на мултидисциплинарниите модели зависи не само от наличието на услуги, но и от реалната координация между институциите, наличния капацитет и достъпа до специализирана помощ.**

Нужди, предизвикателства и мерки за превенция и справяне с онлайн насилието в училище

Училището е ключова среда за превенция, но онлайн насилието често остава невидимо и недоказвано, а училищата имат нужда от подкрепа, за да се справят с тези предизвикателства системно и устойчиво.

Мария Янкова, Програмен директор „Образование“, УНИЦЕФ България представи данни, които показаха, че значителна част от учениците са засегнати от различни форми на тор-моз, включително в дигитална среда. Същевременно беше подчертано, че много деца не споделят за преживяното с възрастни, а по-често търсят подкрепа сред своите връстници или изобщо не търсят помощ.

Беше представен моделът на [програмата „Стъпки заедно“](#), прилагана съвместно от УНИЦЕФ и МОН, която интегрира превенцията на насилието между връстници (вкл. онлайн). Програмата работи на ниво клас, училище и общност и включва родителите като партньори.

Въпреки наличието на множество документи и на-соки, ключово предизвикателство остава липсата на цялостна училищна политика, която да адресира превенция и образователни мерки, докладване и подкрепа, както и координация с другите системи и сектори.

Национална оценка на България: защита на децата от сексуална експлоатация и злоупотреба в дигитална среда

Иглика Иванова от Асоциация „Родители“, която е водещата организация от консорциума уп-равляващ Националния център за безопасен интернет, представи резултатите от национал-ната оценка на състоянието на политиките и системата на България по адаптираната рамка на Глобалния алианс “WeProtect”¹¹¹. Анализът показва, че страната разполага със законода-телна основа, участва активно в европейски инициативи и има изградени специализирани структури и услуги. Въпреки това са идентифицирани редица предизвикателства, включи-телно липсата на специален фокус върху темата за онлайн безопасността и сексуалната ек-сплоатация и злоупотреба в националните стратегии и програми, недостатъчно ясни роли и отговорности между институциите, неравномерен достъп до услуги в различните региони на страната и ограничена обществена осведоменост по темата.

111 <https://www.weprotect.org/>

Оценката също показва, че събираните данни остават разпокъсани между отделните системи, което затруднява анализа на тенденциите и анализът на ефективността на предприетите мерки.

Общият извод от представената оценка е, че **макар да съществуват отделни силни елементи на системата, нейният отговор към онлайн сексуалната експлоатация и злоупотреба все още е по-скоро реактивен, отколкото основан на системна превенция.**

Основни изводи от сесията:

- Дигиталното насилие изпреварва системите по скорост и сложност.
- Съществува база от политики, но липсва интегрирана система за отговор и ясни роли и отговорности включително по отношение на координацията.
- Онлайн насилието остава недостатъчно видимо и подценено.
- Ролята на училището е критично важна за превенцията, но има нужда от ефективна училищна политика и подкрепа за специалистите.
- Мултидисциплинарните модели работят, но не са адаптирани достатъчно към дигиталната среда.

ДИСКУСИЯ С УЧАСТИЕТО НА МЛАДЕЖИ: ДОВЕРИЕ, КОМУНИКАЦИЯ И КУЛТУРА НА ОТГОВОР КЪМ ПРЕДИЗВИКАТЕЛСТВАТА

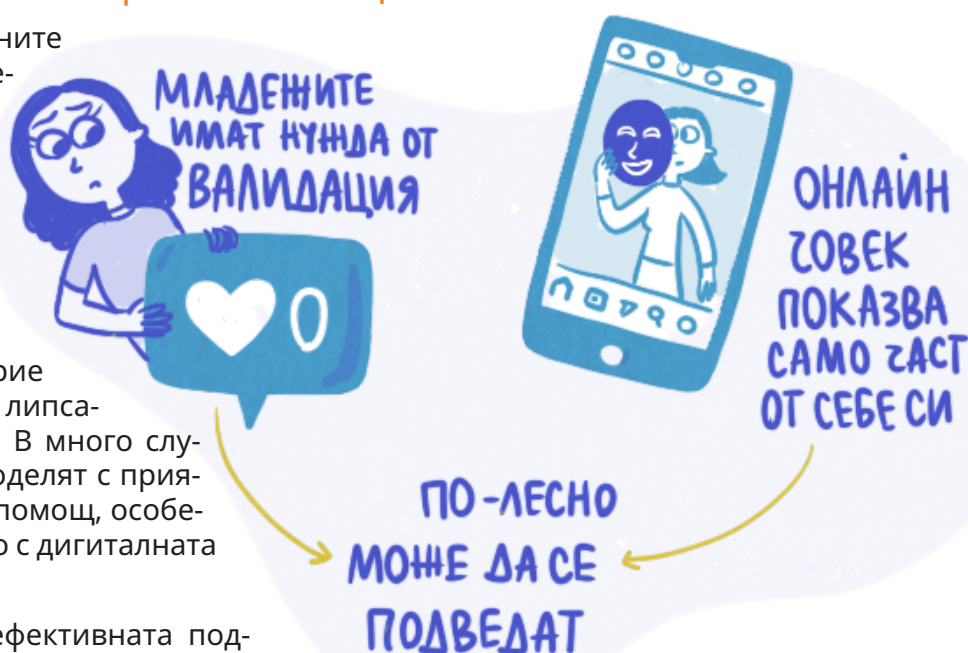
Заклучителната дискусия на конференцията предостави пространство за мненията и опита на млади хора от Младежкия съвет към ИСДП и „Миротворци“ от програма „Стъпки заедно“ на 7 СУ „Свети Седмочисленици“ в град София. Техните послания допълниха професионалните и институционални перспективи, представени по време на конференцията, и насочиха вниманието към начина, по който децата и младежите възприемат насилието, механизмите за подкрепа и ролята на възрастните.

Доверието като предпоставка за търсене на помощ

Една от най-силно застъпените теми в дискусията беше доверието. Младежите споделиха, че много деца се колебаят да потърсят помощ, защото се страхуват от реакцията на родителите или се съмняват, че възрастните ще ги разберат и подкрепят.

Според тях липсата на доверие често е по-сериозна пречка от липсата на механизми за подкрепа. В много случаи децата предпочитат да споделят с приятели или изобщо да не търсят помощ, особено когато насилието е свързано с дигиталната среда.

Участниците подчертаха, че ефективната подкрепа започва с умението на възрастните да изслушват без осъждане, обвинения или санкции.

Онлайн насилието като реална част от ежедневието

Младежите потвърдиха наблюденията от предходните панели, че насилието в дигитална среда е все по-често срещано и често остава незабелязано от възрастните.

Беше обърнато внимание на това, че онлайн агресията често се възприема като „нормална“ част от общуването в интернет, което затруднява разпознаването ѝ и търсенето на подкрепа. Според участниците разпространението на обидно съдържание, тормозът в социалните мрежи и натискът за одобрение от страна на връстниците са сред явленията, които оказват реално въздействие върху психичното здраве и благосъстоянието на децата.

Младежите отбелязаха също, че много деца не са достатъчно информирани към кого могат да се обърнат при проблем и каква помощ могат да получат.

От забрани към овластяване

Особено активна беше дискусиата относно мерките за справяне с рисковете в дигиталната среда.

Преобладаващото мнение сред младите хора беше, че забраните и ограниченията сами по себе си не могат да осигурят по-висока безопасност. Вместо това те подчертаха необходимостта от развитие на знания, умения и критично мислене, които да помагат на децата да разпознават рисковете и да реагират адекватно на тях.

Беше подчертано, че подкрепата следва да бъде насочена към овластяване на децата и младите хора, а не единствено към ограничаване на достъпа им до дигиталната среда.

Роля на семейството и възрастните

Дискусиата откри и значението на отношенията между деца и възрастни. Младежите посочиха, че родителите и учителите често желаят да бъдат подкрепящи, но невинаги разполагат с достатъчно знания за дигиталната среда или с подходящи умения за комуникация.

Участниците подчертаха необходимостта от по-открити разговори между деца и възрастни, основани на взаимно уважение и доверие. Според тях превенцията на насилието е значително по-ефективна, когато децата знаят, че могат да потърсят помощ, без да бъдат обвинявани или наказвани.

Участие на децата във вземането на решения

Важен акцент в дискусиата беше ролята на децата като активни участници в решенията и политиките, които ги засягат.

Младежите подчертаха, че децата следва да бъдат разглеждани не само като пасивни обекти на закрила, а като носители на права и партньори в процеса на разработване на инициативи, програми и мерки за подкрепа.

Техните послания потвърдиха необходимостта системите за закрила да бъдат не само достъпни и ефективни, но и разбираеми, близки и заслужаващи доверието на самите деца.

Основни изводи от дискусиата и перспективата на младежите:

- Доверието е ключова предпоставка за търсенето на помощ и подкрепа.
- Онлайн насилието е реален и често подценяван проблем в ежедневието на децата.
- Много деца продължават да не познават достатъчно добре съществуващите механизми за подкрепа.
- Ограниченията и забраните не могат да заменят развитието на знания и умения за безопасно участие в дигиталната среда.
- Родителите, учителите и другите възрастни имат важна роля за изграждането на подкрепяща среда и култура на доверие.
- Децата и младите хора трябва да участват активно в разработването на политики, програми и услуги, които ги засягат.

ПРЕПОРЪКИ

Конференцията очерта необходимостта от последователен преход от работещи и основани на данни и доказателства модели и практики към устойчиви, интегрирани и ориентирани към детето политики и координирани системи, които гарантират равен достъп до подкрепа и развитие на умения за всяко дете в България.

Национално разпространение на мултидисциплинарния модел на „Зона ЗаКрила“

Като ключова препоръка бе изведено разширяването на модела за интегрирана подкрепа „Зона ЗаКрила“ като национален стандарт за работа с деца – жертви и свидетели на насилие и престъпления.

Това изисква:

- регламентиране на модела в законодателството и съществуващите политики и координационни механизми
- разработване и приемане на стандарти за качество на интегрираната подкрепа и финансови стандарти за нейното осъществяване
- разширяване на модела във всички 28 области на страната.

Целта е всяко дете, независимо от мястото, на което живее, да има достъп до координирана, навременна и качествена подкрепа.

От формална към реална координация около случая

Ефективната подкрепа на децата изисква координация, която се случва в реално време и в хода на целия случай, а не само чрез формални механизми.

Необходимо е да се създадат условия за:

- устойчиво сътрудничество между институциите чрез актуализиране на правилата и насоките за прилагане на координационните механизми за да се гарантират ясни роли и отговорности на различните участници, включването на специализирани услуги, които работят по модела „Зона ЗаКрила“ и провеждането на регулярни мултидисциплинарни срещи.
- споделена отговорност между всички участници за интегрирано предоставяне на подкрепа през разработване на насоки и общи методики за оценка на нуждите и риска за детето и изготвяне на съвместни/интегрирани планове за подкрепа
- работа по общ план, вместо паралелни и несвързани действия
- работа по общи индикатори за мониторинг и оценка за резултатите от подкрепата

Това означава фокусът да се измести от „институционални процеси“ към съвместно управление на случая в най-добрия интерес на детето.

Инвестиране в капацитет и подготовка на професионалистите

Устойчивото прилагане на интегрирани модели за подкрепа изисква системно развитие на капацитета на всички професионалисти, работещи с деца.

Необходимо е:

- разработване на рамка за компетентности за работа с деца жертви и свидетели на насилие
- развитие на специализирани знания и умения, особено в контекста на насилието в он-лайн среда
- регулярни и координирани обучения за специалисти от всички сектори
- интегриране на дигиталните рискове в стандартната подготовка и практика на професионалистите

Инвестицията в хората е ключова за гарантиране на качеството на услугите и ефективността на системата, както и резултатите за децата и семействата им.

Активно включване на системите на образованието и здравеопазването

Образователната и здравната система имат ключова роля за ранното разпознаване и насочване на случаи, но към момента не са пълноценно интегрирани в мултидисциплинарния подход и интегрираното предоставяне на подкрепа.

Засилването на тяхната роля предполага:

- развитие на ефективни механизми за ранна идентификация на насилие
- ясно структурирани механизми за насочване към подкрепа
- изграждане на капацитет за работа в координация с други системи.

Това ще позволи по-ранна намеса и ще намали риска от задълбочаване на проблемите.

Изграждане на доверие и активно участие на децата и младежите

Ефективната система за закрила трябва да бъде достъпна, да предоставя навременна реакция и качествена подкрепа и да буди доверие в децата и техните родители.

Това изисква:

- развитие на достъпни и подходящи за деца канали за подкрепа, включително дигитални
- активно участие на деца и младежи в създаването, прилагането и оценката на политиките, програмите и услугите, които ги засягат
- създаване на условия за ученическо участие в кампании и дейности по тяхна инициатива и насочени към обучение и подкрепа на връстници
- работа с родители и семейства за насърчаване на подкрепяща, а не санкционираща среда.

„ЗаКрила: От пилотни модели към устойчиви практики за интегрирано предоставяне на подкрепа за деца – жертви и свидетели на насилие“

ПРОГРАМА

ИСДП

ФОНДАЦИЯ
АСОЦИАЦИЯ
АНИМУС

9:00 – 9:30 Регистрация

9:30 – 10:00 Откриваща сесия

- г-жа **Кристина де Бройн**, представител на УНИЦЕФ за България
- г-жа **Надежда Бачева**, заместник-кмет на Столична община
- д-р **Габриела Наплатанова**, председател на Съвет за електронни медии
- г-н **Петър Галев**, представител за България по въпросите на Акта за цифровите услуги, Представителството на ЕК в България, Генерална дирекция „Съобщителни мрежи, съдържание и технологии“ (DG CNECT)
- **Теодор Геров и Йоана Гиргинова** – младежки представители

Модератор: г-жа Ивайла Касърова, заместник-председател на Държавната агенция за закрила на детето

10:00 – 11:00 Глобални и регионални тенденции и моделът „Зона ЗаКрила“

- **Глобални тенденции в насилието над деца, насилието, основано на пола, и сексуалната злоупотреба и експлоатация улеснени чрез технологии**, г-жа Афрууз Кавиани Джонсън, централен офис на УНИЦЕФ
- **Регионални тенденции в развитието и прилагането на модели за мулти-дисциплинарна и интегрирана подкрепа**, г-жа Ина Верзиволи, регионален офис на УНИЦЕФ за Европа и Централна Азия
- **Моделът „Зона ЗаКрила“ в България: пилотен етап и резултати от външната независима оценка**, г-н Любомир Крилчев, координатор програми „Закрила от насилие и достъп до правосъдие“, УНИЦЕФ България
- **Гласът на пострадалите и ролята на медиите**, г-жа Кристина Газиева, журналист, БТВ Медиа Груп

Модератор: г-жа Боряна Гидикова, директор „Комуникации“, УНИЦЕФ България

11:00 – 11:30 Кафе пауза

11:30 – 13:00 Разширяване на модела на „Зона ЗаКрила“ в национален мащаб: постигнати резултати и научени уроци

- **Разпространение на модела в нови общини и области: научени уроци и препоръки за разпространение на национално ниво**, г-жа Надежда Стойчева, Фондация „Асоциация Анимус“
- **Основни резултати от участващо изследване с елементи на действие**, проф. Нели Петрова, ИСДП
- **Панелна дискусия** „Междунституционално взаимодействие и координация при предоставянето на интегрирана подкрепа на пострадалите от насилие деца и родители“

Модератор: г-жа Дани Колева, програмен директор „Закрила на детето“, УНИЦЕФ България

13:00 – 14:00 Обяд

14:00 – 15:00 Укрепване на националните усилия за превенция и закрила в дигитална среда

- **Изводи и препоръки от проучването на УНИЦЕФ „Мултидисциплинарни модели за предоставяне на подкрепа на услуги в дигиталната ера“**, г-жа Радостина Ангелова, Глобал Метрикс
- **Нужди, предизвикателства и мерки за превенция и справяне с онлайн насилието в училище**, г-жа Мария Янкова, програмен директор „Образование“, УНИЦЕФ България
- **Национална оценка на България: защита на децата от сексуална експлоатация и злоупотреба в дигитална среда**, г-жа Иглика Иванова, Асоциация Родители
- **Дискусия**

Модератор: г-жа Пролет Велкова, член на Съвет за електронни медии

15:00 – 15:30 Кафе пауза

15:30 – 16:30 Работа в групи за обсъждане на основните предизвикателства, изведени в рамките на конференцията, и конкретни препоръки за тяхното преодряване

- **Правна рамка и финансиране на интегрираното предоставяне на подкрепа**; модератор г-жа Надежда Стойчева, директор фондация „Асоциация Анимус“
- **Управление и координация на специализираните услуги за подкрепа на пострадали на местно и обществено ниво**; модератор г-жа Звездица Ковачева, изпълнителен директор ИСДП
- **Превенция и закрила в дигиталната ера**; модератор г-жа Роза Димова, координатор на програма за превенция на насилието и тормоза в училището „Стъпки заедно“, УНИЦЕФ България

16:30 – 17:00 Представяне на резултатите и предложенията от работата в групи

17:00 Закриване на конференцията и следващи стъпки

ИСДП

ФОНДАЦИЯ
АСОЦИАЦИЯ
АНИМУС

